

Український державний університет залізничного транспорту

СИЛЛАБУС

дисципліни

Гендерні дослідження у лінгвістиці

Затверджено на засіданні кафедри Іноземних мов

Протокол № 1 від 29 вересня 2024 р.

Навчальний рік: 2024-2025

Освітній рівень: Другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 053 Філологія

Освітня програма: Професійний переклад у транспортній галузі

Час та аудиторія проведення занять згідно розкладу <http://rasp.kart.edu.ua/>

Команда викладачів:

Даніл'ян Вадим Олегович danylyan@kart.edu.ua

Інформація про викладача: <https://kart.edu.ua/people/spivrobotniki-kafedri-fs>

Ель Кассем Олена Володимирівна Jemma_ks@yahoo.co.uk

Інформація про викладача: <https://kart.edu.ua/staff/elkassem-ov>

Кафедра іноземних мов +38 (057) 730-10-43, e-mail: in_yaz@kart.edu.ua

Кафедра філософії та соціології +38 (063) 564 92 01, e-mail: philos@kart.edu.ua

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Гендерний дисбаланс, який спостерігається в українському суспільстві, незважаючи на численні спроби його подолати, та відсутність системності в конструюванні гендерного наукового тезаурусу в галузі лінгвістики, актуалізує вітчизняні лінгвістичні гендерні дослідження – відносно нову ланку у сфері гуманітарного знання. Гендерна лінгвістика покликана визначити специфіку відображення гендеру в мові, особливості чоловічого та жіночого мовлення, визначити гендерну ідентичність представників обох статей та специфіку її репрезентації у мові.

Метою викладання навчальної дисципліни «Гендерні дослідження у лінгвістиці» є узагальнення інформації з гендерної проблематики; опрацювання загальнонаукових питань статусу гендеру, його соціокультурної природи; аналіз проявів мовного андроцентризму; визначення способів творення фемінітивів в українській та англійській мовах.

Основні завдання курсу: характеристика ключових понять гендерної лінгвістики «гендер», «андроцентризм мови», «гендерний стереотип», «гендерна роль», «гендерно марковані одиниці», «мовний сексизм»; установлення засобів та способів мовної ідентифікації жінки; визначення гендерних стереотипів у структурі мовної свідомості українців; аналіз вербалізації мовних портретів чоловіків і жінок у сучасному українському художньому та публіцистичному дискурсі; розкриття особливостей вербальної та невербальної комунікативної поведінки чоловіків і жінок; дослідження лексичної презентації фемінного й маскулінного в українських пареміях і фразеологізмах.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Ціннісно-сміслова компетентність (формування та розширення світогляду студента в області всебічного використання іноземної мови в діловому середовищі)

Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей англomовних країн для міжкультурної комунікації та ведення партнерських відносин)

Навчально-пізнавальна компетентність (формування у студента зацікавленості до вивчення іноземної мови з подальшим використанням одержаних знань у професійній діяльності з метою розвитку креативної складової компетентності; оволодіння розмовними та письмовими навичками; здатність студента формувати цілі дослідження та, з метою їх вирішення, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях при спілкуванні іноземною мовою)

Інформаційна компетентність (розвиток умінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації з іноземних джерел в рамках професійної діяльності)

Комунікативна компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проєктів, вміння презентувати власний проєкт та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері іноземною мовою)

Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного пошуку нетрадиційних підходів).

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Курс супроводжується текстовим навчальним матеріалом, мультимедійними презентаціями та груповими завданнями. При викладанні дисципліни для активізації навчального процесу на практичних заняттях передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: дистанційне навчання, кейс-технології, адаптивне навчання, ситуаційні завдання та ін. Для опанування матеріалу дисципліни, окрім практичних занять, значну увагу слід приділити

самостійній роботі здобувачів освіти, як одного з найважливіших методів навчання і самоосвіти. Саме в процесі самостійної роботи здобувач стає творцем знань, формується позитивне ставлення до праці, працездатності, захопленості роботою, реалістичності в оцінці власних можливостей, самоорганізації, відповідальності за рішення, що приймаються, орієнтації на спільну діяльність, прагнення домогтися результату.

ОПИС КУРСУ

Модуль 1 Актуальні проблеми сучасної гендерної лінгвістики

Тема 1 – Гендерні дослідження на сучасному етапі: філософія, проблематика, методологія. Міждисциплінарний характер гендерних лінгвістичних досліджень. Лінгвістичні напрями гендерних досліджень. Лінгвогендерологічні терміни та поняття.

Тема 2 – Гендерна асиметрія мови. Визначення та ознаки андроцентризму з погляду феміністської лінгвістики. Мовний андроцентризм на лексичному, фразеологічному та граматичному рівнях. Сучасні стратегії нейтралізації та фемінізації мови. Вироблення адекватного сучасного жіночого назовництва.

Тема 3 – Засоби та способи ідентифікації жінки. Норми літературної мови та фемінітиви. Творення фемінітивів та їх вживання у засобах масової інформації та художній літературі. Дослідження фемінітивів в лінгвістиці. Критичні зауваження щодо вживання фемінітивів.

Модуль 2 Лінгвістичні засади гендерної ідентифікації

Тема 1 – Гендерні стереотипи у структурі мовної свідомості. Поняття гендерного стереотипу. Гендерний вимір мовної свідомості. Образна структура гендерно-маркованих лексем. *Тема 2* – Стратегії вербальної та невербальної комунікативної поведінки чоловіків і жінок. Аспекти спілкування, пов'язані з мовним кодом (фонетика, морфологія, словотвір, лексика, фразеологія, синтаксис). Засоби образності (метафори, порівняння). Комунікативні стратегії чоловіків і жінок у вживанні ненормативної лексики. Гендерні виміри невербальної комунікації.

Тема 3 – Пареміологія і фразеологія в системі гендерного аналізу. Взаємозв'язок гендерних ролей і гендерних стереотипів у прислів'ях та приказках. Об'єктивація гендерних стосунків у пареміях. Гендерний компонент у структурі та семантиці фразеологічних одиниць.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика. Харків – Дрогобич, 2014. 470 с.
2. Основи теорії гендеру. Навчальний посібник. Київ: «К.І.С.», 2004. 536 с.

Додаткова

1. Гендерна абетка для українських медіа / Котова-Олійник С. Стельмах Б., Ярош О.: посібник / Софія Котова-Олійник, Богдана Стельмах, Оксана Ярош. – Луцьк : ВМА «Терен», 2013. - 106 с
2. Горошко Е. Гендерная проблематика в языкознании // [Електронний ресурс] <http://www.owl.ru/win/books/articles/goroshko.htm>

3. Корнеева Л. Гендерний аспект комунікації / Л. Корнева // Філологічні науки. - 2013. - Вип. 13. - С. 106-113
4. Маслова Ю. П. Мовна репрезентація гендеру // Наукові записки. Серія філологічна. – Острого : Острозька академія, 2009. – Вип. 12. – С. 224–233.
5. Осіпова Т. Ф. Гендерний аспект комунікативної поведінки людини: параметри вербальної і невербальні комунікації / Т. Ф. Осіпова // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. - 2012. Вип. 7. - С. 109-120.
6. Собецька Н. Комунікативний клімат та типові тенденції спілкування у сучасній лінгвістиці. Собецька Н. В. Гендер і мова в сучасному лінгвістичному світі // Дослідження з лексикології і граматики української мови. - 2014. - Вип. 15. - С. 28-36.
7. Ставицька Л. О. Сучасний стан лінгвогендерологічних досліджень в Україні / Л. О. Ставицька // Мовознавство: Науково-теоретичний журнал. - 03/2008. - № 2/3. - С. 236-246.

ВИМОГИ ВИКЛАДАЧА: студент повинен розуміти, що його поведінка та дії знаходяться під пильною увагою товаришів, батьків, викладачів, потенційних роботодавців і суспільства та визначають обличчя Університету. Виходячи з цього, студенти мають поводитися таким чином, щоб підтримувати високу репутацію Університету. Студент Університету старанно і чесно навчається з метою здобуття високоякісної освіти і навичок для задоволення своїх потреб, вимог держави, роботодавців, суспільства.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ результатів навчання: При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

<i>За шкалою ECTS</i>	<i>За 100 бальною шкалою</i>	<i>ECTS оцінка</i>
Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E

Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Кодекс академічної доброчесності Університету доступний за посиланням:
<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>